

LÁSZLÓ, Ervin

1966

M. Hires
1966
Júl. 1.

Zene ÉS FILOZÓFIA

László Ervin (Vámos László felv.)

Május vége felé Budapesten egy plakátra figyeltek fel a zenekedvelők: László Ervin zongoraművész koncertjét hirdette a Filharmónia Semmelweis utcai kamaratermében. A műsor és az előadóművész személye egyaránt vonzó. Bach, Beethoven, Liszt és Kodály művek... a pianista neve pedig valahonnét, a nem nagyon régműltből visszacseng, mégpedig jelentős, sokatmondó csengéssel. S miközben próbáljuk tárgyi valóságukban felidézni a névvel kapcsolatos emlékeket, a kezünkbe akad a Filozófiai Szemle legújabb száma és pillantásunk csodálkozva botlik bele az immár kétszeresen — a múltból és jelenből — ismerős névbe az egyik cikk szerzőjeként: László Ervin ismerteti Whitehead filozófiai rendszerét. Vajon véletlen, ám mindenesetre különös névrokonságról van szó?

*

A találgatások elkerülése végett sietve közlöm — megismerkedtem László Ervinnel. Mindkét László Ervinnel... aki egy. Ámbár úgyis fogalmazhatnám és ez talán hatásosabb volna — találkoztam egy emberrel, aki — kettő. Ám a vele való beszélgetés arról győzött meg, hogy — mint mindig, ezúttal is — lényegesebb a szenzációnál az igazság, az igazság pedig az, hogy a kettő — egy, a filozófus meg az előadóművész ugyanaz a László Ervin. Ezt a kettőből kovacsoldott egyet szeretném bemutatni annál is inkább, mert nem egy személyiség kettéhasadásáról van szó, ellenkezőleg, gazdagságáról, sokrétűségéről. Ezt az egyé vált kettősséget szeretném bemutatni azért is, hogy őt magát, az ő sajátos problematikájából adódó törekvését támogassam, tudniillik ő is küzd a kettős működését fogadó értetlenség ellen, mely olykor már-

már kétkedésbe modulál.

A fenntartások, kételyek tulajdonképpen abból a becsületes feltevésből erednek, hogy mindkét tevékenység teljes embert kíván s abból a — csak helyeselhető — tiszteletből, amelyet az emberiség táplál magában mindkét terület iránt. De a tiszteletnek nem mond ellent, ha elfogadjuk, hogy a szellem olykor megosztható, hogy akadt olyan zeneszerző, mint Wagner, aki drámaíró is volt, sőt, elméleti, majdnem-filozófiai műveket írt, említhetnénk Schönberget, aki festett, képei egy sereg kiállításon szerepeltek. Persze náluk — különféle működési területeik közül — a hangsúly mindig az egyikben volt csak... a zenén. Ami László Ervinben elgondolkoztató, hogy ő a szimultán játékot egyforma hangsúllyal — s hogy zenei kifejezést használunk — egyforma erejű billentéssel játssza. Ha azt mondanánk, hogy neki a zongora és a filozófia egyformán fontos és kedves kevéset mondanánk, mert számára mindkettő: életszükséglet. Négy-ötéztendős korában zongorázott már, a hétéves kislányra Faragó György és Dohnányi figyelt fel, kilencéves, amikor a Vigadóban Mozart A-dúr zongoraversenyét játssza és tizenöt észtendős korában — 1947-ben — a Zeneművészeti Főiskolán megkapja a művészdiplomát. Még az év őszén kiküldik a genfi zenei versenyekre, onnan tovább jut Asconába s aztán nincs megállás New Yorkig. Nem a kint maradás szándékával távozott, hanem mint egy pályájára került rakétát, saját hajtóereje vitte már tovább. Kilenc évig hangversenyezett az Egyesült Államokban, majd visszatért Európába, néhány éve Svájcban él és... a fribourgi filozófiai intézet munkatársa.

*

Hogyan? — adódik a nagyon is érthető kérdés. Az egykori pesti csodagyerek világviszonylatban rangos előadóművészé érett, ez világos ügy. De hol, mikor és hogyan csatlakozott hozzá ezen a röppályán lényének másik alkotóeleme, a filozófia? Valóban röppülés, azaz menet közben éspedig a világljáró művész — aki rengeteg embert és sokféle létformát ismert meg — egyszer csak az élet értelmét a szellem másik oldaláról és más eszközeivel igyekezett megközelíteni. Hogy mi az emberi élet célja, hogy mi az ember helye a társadalomban, hogy hol a társadalom helye a világegyetemben — minderre válasz lehet például egy Beethoven szonáta is. De László Ervin nem érte be ezzel a válasszal. Amit tisztázni akar, ahhoz az ember zenei kifejező készlete mellett szüksége van az eszmék és fogalmak fegyvertárára is.

LÁSZLÓ, Ervin

Igy lehetséges, hogy Pesten is e két László Ervin szerepelt, azaz: ugyanaz a László Ervin egyszer Kodályval, egyszer Lukács Györggyel találkozott, ugyanaz a László Ervin ismerkedett a magyar zenei élettel, aki most éppen monográfiát készít a magyar szocialista filozófusok munkásságáról a fribourgi intézet megbízásából.

Kétségtelenül sok és nehéz feladat ez így együtt s László Ervin érzi e kettős kööttség súlyát, mely számára nem érdekességet, hanem kötelezettséget jelent önmaga és a világ felé, érzi, hogy naponta meg kell küzdenie mindkettőért.

S ebben a harcban a kettősség feloldódik, szerves egységgé válik: a zenében az élet filozófiai mélységeit igyekszik feltárni, a filozófiában — az élet zenei harmóniáit.

Sóos Magda

Munkái:

"The systems view of the world"
245

"The world system"
295

General Editor: Internat. Library of
Systems theory and
philosophy
(Publ. by Braziller,
New York)